

ANTUN ŠOJAT

(1928. – 2012.)

Po neumoljivosti životnih zakona, pred kojima je ljudska volja nemoćna, 9. lipnja 2012. izgubili smo još jednoga vrsnog znanstvenika, pregaoca na polju hrvatske dijalektologije, posebice kajkavske, te lingvističke geografije i leksikografije – profesora dr. sc. Antuna Šojata. Iako je tijekom dugogodišnjega rada profesor Šojat odškolovala nekoliko vrsnih dijalektologa, pogotovo onih koji istražuju kajkavski, s njegovim je odlaskom nastala znatna praznina u proučavanju povijesti kajkavskoga književnog jezika, u istraživanju živih kajkavskih govora na terenu, uključujući i kajkavskih sociolekata, te u kajkavskoj leksikografiji.

Rođeni Zagrepčanin, profesor Šojat bio je vezan ne samo uz svoj kajkavski Zagreb i njegovu tradiciju, nego i uz kajkavsko okruženje na koje se grad naslanja, posebno pak uz Turopolje i njegovu živu kajkavsku riječ. Antun Šojat rodio se u Zagrebu, 11. lipnja 1928., i ovih bi dana bio navršio 84 godine. No, i nakon njegova fizičkoga odlaska, iza profesora Šojata ostaje u hrvatskoj jezikoslovnoj znanosti i kulturi njegov dubok i neizbrisiv trag. Rodio se uoči dugih, tmurnih vremena koja su nastupila u Hrvatskoj s ubojstvom Stjepana Radića (20. lipnja). Osnovnu školu i realnu gimnaziju pohađao je u rodnome gradu i maturirao 1947. Njegova humanistička nagnuća odvela su ga na Filozofski fakultet na kojem je upisao i završio studij VII. grupe znanosti, ili točnije, kako se to tada pisalo, studij „narodnoga jezika i književnosti“. Diplomirao je godine 1954. Dvije godine nakon diplome počeo je raditi kao znanstveni asistent u Institutu za jezik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i uz tu se ustanovu vezao do odlaska u mirovinu 1998. i do kraja svoje istraživačke djelatnosti. U znanstvenom istraživanju posvetio se ponajprije dijalektologiji, i u tim okvirima posebno proučavanju kajkavskoga narječja, pa je 1964. doktorirao obranivši disertaciju *Kajkavski govori Turopolja (s posebnim obzirom na mračlinski govor)*. Turopoljskim će se govorima neprestano u istraživanjima vraćati tijekom cijele svoje znanstvene karijere.

Gotovo od početka dijalektološkoga rada sustavno se upućivao u načela i metode lingvističke geografije te posebno u metodologiju pripremanja i izradbe jezičnih i dijalektnih atlasa. Tako je akademske godine 1963./1964., kao stipendist Humboldtove zaklade, deset mjeseci proveo na usavršavanju u Marburgu u Institutu „Deutscher Sprachatlas“. S tom pripremljenošću istraživao je mnogobrojne hrvatske pučke govore u zemlji i u inozemstvu, i to ne samo kajkavske, ispitao je i opisao mnogobrojne punktove za međunarodne i domaće jezične ili dijalektne atlase (surađivao je na prikupljanju građe za *Jugoslavenski lingvistički atlas*, poslije za *Hrvatski jezični atlas* i za *Općeslavenski lingvistički atlas*), a kao vrhunski



Antun Šojat

dijalektolog bio je član tijela za izradbu te uredništava nekoliko jezičnih atlasa. Njegovu znanstvenom sazrijevanju pridonijelo je i to što je tijekom pet semestara, od 1966. do 1968., radio kao lektor i gost profesor na Sveučilištu u Kielu te predavao kolegije koji se tiču sinkronije i dijakronije hrvatskoga jezika, hrvatske dijalektologije i poredbene slavenske gramatike. Zbog vrsnosti u jezikoslovnoj struci prof. dr. sc. Antun Šojat izabran je već godine 1976. u zvanje znanstvenoga savjetnika u Institutu, a 1980. i za člana suradnika Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. Bio je dugogodišnji voditelj Dijalektološkoga odsjeka Instituta i od 1977. do 1982. ravnatelj Instituta za filologiju i folkloristiku.

Godinama je predano sudjelovao u radu stručnih društava, osobito pak u radu Zagrebačkoga lingvističkoga kruga (kojemu je bio voditeljem od 1975. do 1977.), i to u okviru Hrvatskoga filološkog društva (kojemu je bio potpredsjednikom od 1973. do 1975. te predsjednikom od 1975. do 1978.). U Zagrebačkom lingvističkom krugu pomno su se pratila metodološka kretanja suvremene lingvistike, pa je i prof. Šojat ondje održao mnoga izlaganja i redovito sudjelovao u raspravama. Predano i blisko surađujući s članovima Kruga, svojim kolegama Bulcuóm Lászlóm, Željkom Bujasom i Milanom Mogušem koji su bili pioniri primjene računala u jezičnim istraživanjima, i sam se profesor Šojat vrlo rano počeo zanimati za rad s računalom te za njegovu primjenu u lingvistici. Tako je godine 1988., i opet kao stipendist Humboldtove zaklade, devet mjeseci proveo na Sveučilištu u Mannheimu, kako bi se sustavno uputio u primjenu računala u obradbi dijalektološke i leksikografske građe, a svoje znanje je umio i nastojao prenijeti i na kolege u Institutu.

Osim mnogobrojnih studija i članaka o živim hrvatskim govorima, posebno pak kajkavskima, među kojima se posebno ističe monografska studija *Turopoljski govori*, objavljena 1982., sustavno je istraživao i povijest kajkavskoga književnog jezika, a među tim radovima treba ponajprije podsjetiti na *Kratki navuk jezičnice horvatske / Jezik stare kajkavske književnosti* iz 1969.-1971. (izdano u knjizi 2009.), *Pravopis stare kajkavske književnosti* iz 1970. te *Kajkavski tekstovi Pavlinskoga zbornika* (objavljeno 1991.). Kao jedan od neosporno najboljih poznavatelja ukupnosti kajkavskoga narječja, kako u sinkronijskoj tako i u dijakronijskoj perspektivi, bio je jedan od ključnih jezikoslovaca koji su osmislili i pokrenuli izradbu *Rječnika hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika* (od 1984.), a profesor Šojat bio mu je godinama jedan od suautora i redaktora. Leksikografska kompetentnost bila je razlogom što je sudjelovao u izradbi *Njemačko-gradišćanskog (Nimško-gradišćanskohrvatsko-hrvatski rječnik, 1982.)* i *Gradišćansko-njemačkoga (Gradišćanskohrvatsko-hrvatsko-nimški rječnik, 1991.)* hrvatskog rječnika te velikoga *Enciklopedijskoga njemačko-hrvatskoga rječnika*. Za vrsnoću svojega znanstvenoga rada dobio je više priznanja, nagrada i odličja.

Odlazak profesora Antuna Šojata bolan je gubitak za jezikoslovnu znanost, posebno za hrvatsku dijalektologiju. Uspomena na njegov rad živi u mnogobrojnim radovima koji i dalje ostaju znanstveno svježi, ostaje u radu njegovih učenika koji nastavljaju istraživati njegove omiljele teme, i napokon u srcima svih koji su ga kao osobu poznavali.

Profesor Šojat namro je hrvatskoj jezikoslovnoj znanosti nezaobilazne rezultate na kojima su se formirali naraštaji dijalektologa i koji će još dugo zračiti svježinom novog otkrića.

August Kovačec

